

Kulturutskottet
Sveriges riksdag
100 12 Stockholm

Vad gör utskottet för att rädda landets ideellt organiserade riksorganisationer?

Bakgrund

I skrivelsen "Kris för landets ideellt organiserade riksorganisationer i kulturlivet", som riktades till Kulturutskottet, lyfte vi redan i april i år det akuta läge som råder. Skrivelsen skickades även till Kulturrådet och Kulturdepartementet.

Skrivelsen föregicks av flera andra upprop och inspel från våra olika organisationer; bland annat skrivelsen "Säkra de nationella strukturerna" som skickades redan i februari till Kulturutskottet, undertecknad av ett flertal riksorganisationer. Rapporten "Utlåsningseffekten – del 1" som publicerades i februari, av bland andra Kontaktnätet, visade på allvarliga brister i de statliga stöden till riksorganisationerna.

Utöver detta har dessa frågor och närliggande utmaningar lyfts i flertalet seminarier och panelsamtal under 2024 års Folk och Kultur, där representanter från partier från såväl regeringssidan som oppositionen medverkade. Vi uppfattade att där fanns en enighet över partigränserna om att de utmaningar som riksförbunden lyfte fram är påtagliga och att det behövs någon form av åtgärder framgent.

Vi har från MAIS, Ax och våra förbund under året bjudit in till åtskilliga samtal, gett information och inkommit med skrivelser för att bistå med ytterligare kunskap samt underlag kring situationen och behoven. Vi har formulerat tydliga förslag på lösningar och insatser i kombination med riktade satsningar som - med vad som måste anses som väldigt blygsamma medel - kan lösa flera av problemen, åtminstone kortsiktigt.

Sådana insatser skulle rädda en bredd av demokratiska infrastrukturer och bidra till att stärka kulturlivet i hela landet i en tid när dessa strukturer behövs som mest. Detta oavsett om vi ser till kulturens egenvärde eller civilsamhällets demokratiskt formade infrastrukturer i tider när vi behöver ha resiliens i samhället.

Nuläge

Trots alla dessa insatser, där 25 olika riksorganisationer genom MAIS och Ax ställt sig bakom detta upprop från Sveriges demokratiskt organiserade kulturliv, så har vi inte sett någon konkret åtgärd eller förbättring. Tvärtom har vi nu tagit del av en budget som visar på en utveckling som går åt rakt motsatt håll.

I skrivelsen "Kris för landets ideellt organiserade riksorganisationer i kulturlivet" pekade vi på de budgetområden som är vitala för att möta de utmaningar som vi presenterat. En tydlig del av detta rörde budgetområde 17 och anslag 1:2, år 2025 och framåt.

Vi noterar att budgeten innebär en sänkning av budgetområde 17 inom anslag 1:2 "Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete". Minskningen omfattar 14 miljoner (från 469 miljoner kr 2024 till 455 miljoner kr 2025). Vi noterar även att det aviserats ytterligare sänkningar av detta budgetområde kommande år.

Det är dock inte ytterligare specificerat huruvida sänkningen inom anslagsområde 1:2 kommer slå mot den del som riksorganisationerna berörs av, det vill säga ap 1, där stöd till "centrala amatörkulturorganisationer" finns med. Vi ser med stor oro på det faktum att den del av ap 1 som utgör stöd till "centrala amatörkulturorganisationer" varit minst sagt lågprioriterad i förhållande till övriga områden som rymts inom anslagsposten och det framgår tydligt att denna del inte prioriteras av Kulturrådet utan snarare blir en "övrigt"-post, efter att de aktörer som pekas ut i regleringsbrevet fått sin tilldelning.

Det andra området där vissa stöd utgår till riksorganisationer, anslag 2:2 har inte fått motsvarande nedskärningar, men vi ser inte heller några tillskott som kan möta de behov som lyfts fram. I praktiken innebär de nominellt oförändrade anslagen en minskning av stöden sett till penningvärde och inflation. Kulturrådet själva har, som vi tidigare påpekat i skrivelsen, i sitt budgetäskande också identifierat behoven av att förstärka just 1:2 och 2:2 vilket också förstärks i den nyligt släppta rapporten "Tillgången till musikscener". Där lyfts bl. a. fram "Förstärk de ekonomiska förutsättningarna för att få tillgång till och nyttja musikscener" och "Genomför insatser för att stärka kunskap och samverkan genom att genomföra regionala nätverksmöten för att stärka tillgången till musik- och kulturscener". En förutsättning för det är starka riksorganisationer och en bredd av fria och ideellt organiserade nationella infrastrukturer i kulturlivet.

Vi kommer inte i denna skrivelse upprepa det vi tidigare skrivit fram. Vi hänvisar till vår föregående skrivelse för ytterligare bakgrund och tydlighet kring behoven, nu och framåt. Vi kan dock tillägga att den situation vi tidigare beskrivit ännu råder och att bristen på insatser 2024 har förvärrat läget ytterligare.

Den budget som nyligen presenterats väcker många frågor och tyvärr många farhågor. Vi hoppas att dessa farhågor kan stillas.

Uppmaning till handling

Vi vill härmed uppmana Kulturutskottet, Kulturministern, Kulturdepartementet och Kulturrådet till ett gemensamt agerande där akuta åtgärder sker för att rädda och säkra en bredd av fria och ideellt organiserade riksorganisationer i kulturlivet!

Vi vill se insatser som redan 2024 riktas till att stärka förutsättningar för en bredd av landets riksorganisationer i kulturlivet.

Vi vill se en tydlighet i regleringsbrevet för 2025 som tryggar förutsättningar för en bredd av riksorganisationer i kulturlivet.

Vi vill se ett budgetområdesövergripande och tydligt uppdrag till Kulturrådet att arbeta med att "säkra en bredd av fria och ideellt organiserade nationella infrastrukturer i kulturlivet".

Vi vill få konkreta svar på vilka åtgärder som planeras för att möta behoven från landets demokratiska och fria ideellt organiserade riksorganisationer i kulturlivet.

Nuvarande situation är inte bara akut för oss aktörer på nationell nivå. Den påverkar även en infrastruktur som inbegriper tusentals föreningar och utövare i Sveriges kulturliv, såväl ideellt engagerade som yrkesverksamma. De ideellt organiserade infrastrukturerna är kulturlivets fria och demokratiska grundpelare. Dessa infrastrukturer är också en viktig del i det professionella kulturlivet.

Det handlar om att arbeta för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen.

Hadrián Prett, ordförande

Ax – Kulturorganisationer i Samverkan

Ax består av:

Amatörteaterns Riksförbund (ATR)
Folk You
Föreningen för Tidig Musik (FFTM)
Kontakt nätet
Lokalrevyer i Sverige (LIS)
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Riksförbundet Öppna Kanaler (RÖK)
RUM – Riksförbundet Unga Musikanter
Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS)
Svenska Folkdansringen
Svenska Squaredansförbundet
Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF)
Sveriges Filmförbund (Sfilm)
Sveriges Guideförbund
Sveriges Kyrkosångsförbund
Sveriges Körförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sverok – Spelhobbyförbundet
SUB – Riksförbundet För Subkultur
UNGIKÖR
Ung Media Sverige (UM)
Ung teaterscen

Erik Palm, ordförande

MAIS – Musikarrangörer i Samverkan

MAIS består av:

FolkYou
Kammarmusikförbundet
Kontakt nätet
RANK – Riksförbundet arrangörer av nutida konstmusik
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)
Riksförbundet Visan i Sverige
Svensk Jazz
Sveriges Orkesterförbund
Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR)
Sweden Festivals

REFERENSER:

Föregående skrivelse från MAIS och Ax:

<https://www.mais.se/wp-content/uploads/2024/04/Skrivelse-till-Kulturutskottet-Ax-och-MAIS.pdf>

Rapporten Utlåsningseffekten – del 1:

<https://www.kontaktatet.se/utlasningseffekten/>

Kulturrådets budgetunderlag:

<https://www.kulturradet.se/publikationer/budgetunderlag-20232025/>

Utgiftsområde 17:

<https://www.regeringen.se/contentassets/bfe4593f9b0d462f834bc8bbd052a921/utgiftsomrade-17-kultur-medier-trossamfund-och-fritid.pdf> sida 11